

OSMANLI' DA EĞİTİM

Notre Dame de Sion - Constantinople - Paul Kaul

- Osmanlı Devleti'nde hoşgörü, sorumluluklarını bilen, kanunlara uyan, başkalarına saygılı ve çevresine yararlı kişiler yetiştirilmesi hedeflenmiştir. 17. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti'nde Sıbyan mektepleri, medreseler, Acemi Oğlanları Birliği, Yeniçeri Ocağı, Enderun Mektebi, tekkeler, zaviyeler, loncalar önemli eğitim kurumlarıydı. Osmanlılar gayrimüslim halka da kendi okullarını açma izni vermişlerdir.

- Osmanlı eğitim sistemin ilk basamağı Mahalle Mektebidir. Bu okullar genellikle camilerin yanına kurulmuştur. 4-6 yaşlarında kız ve erkek çocuklarına Kur'an, okuma-yazma ve temel hesap işlemleri öğretilirdi.
- Buradan sonra erkekler için medrese eğitimi başlardı.

- **Medrese:** Eğitim sisteminin temel kurumu medresedir. Özellikle Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman döneminde medrese eğitimi ve đretimi zirve dönemini yaşadı. Medreseler, yetiştirdiği müderris, kadı, mft ve bilginlerle, ilmiye sınıfının kaynağı sağlayan kurum olarak çalışmıştır.
- Medreselerde, tefsir, hadis, fıkıh, kelim gibi dini ilimler dışında matematik, tıp, astronomi, tarih, coğrafya, felsefe ve kimya gibi bilimlerde okutulmuştur.

- Sıbyan mektebinden sonra başlanabilen medresenin her bölümünde belirli bir süre eğitim görülürdü. Bir medrese öğrencisi Haşiyeyi tecrit denilen medreselerden ilk derslere başlar farklı hocalardan ders alırdı. Daha sonra Hariç ve Dahil Medreselerinin derslerini gördükten sonra Sahsıneman ve Süleymaniye Medreselerine devam ederdi. Bu medreseleri bitiren öğrencilere müderrislik veya kadılık yapabileceklerine dair diploma verilirdi. Medrese eğitimi alarak ilmiye sınıfına dahil olanlar şeyhülislamlık makamına kadar yükselirdi.

Saray Eğitimi

- Sarayda eğitim faaliyetleri; Enderun, Harem ve Şehzadegan Mektebi' nde verilirdi.

ENDERUN

- 15. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde yönetici yetiştirmek için açılan saray okuluna Enderun denir. Kuruluşu Fatih zamanında tamamlanmıştır. Türk ailelerin yanında İslam dinini ve Türkçeyi öğrendikten sonra Enderun'a alınan çocuklar **iç oğlan** olarak saraya alınırlardı. İç oğlanlar sarayda matematik, tarih gibi konularda üst seviyede eğitim alırlardı. Yeteneklerine göre sportif faaliyetlerinde bulunurlardı. Bir sanat dalında mutlaka ustalaşırlardı.

- Enderun' da eğitim birbirlerinin devamı olan yedi oda içinde verilirdi. Öğrenciler alt odalardan eğitime başlar, başarılı oldukları takdirde üst odalara doğru yükselirlerdi. Bu odalar: Büyük Oda, Küçük Oda, Doğancılar Odası, Seferli Odası, Kiler Odası, Hazine Odası ve Has Odadır. Enderun' da eğitimini tamamlayanlar Birun' da ya da taşrada yönetici olarak görevlendirilirlerdi. Buna **çıkma** denirdi. Enderun' un özelliği sarayın içinde olmasıdır.
- Enderun' dan bir çok sadrazam, vezir, komutan, müzisyen, şair, nakkaş ve ressam yetişmiştir.

HAREM

- Haremde; padişahın eşleri, çocukları ve cariyeleri yaşardı. Padişahın yaşadığı bölüme Hünkar dairesi denirdi. Harem aynı zamanda okul niteliğindedeydi. Hareme alınan cariyeler, kalfaların sıkı disiplini altında eğitimden geçirilirdi. Bu cariyeler özel yeteneklerine göre müzik, resim, edebiyat, örgü gibi dersler alır, bu arada dini bilgileride öğrenmelerine büyük önem verilirdi. Harem halkı günlerini kitap okumakla özellikle tarih öğrenmekle geçirirlerdi ve musiki öğrenirlerdi.

ŞEHZADEGAN MEKTEBİ

- Osmanlı padişahlarının erkek çocuklarına şehzade denmiştir. Şehzadegan Mektebi, şehzadelerin ilköğrenimlerini gördüklerini saray okuludur.

ASKERİ EĞİTİM

- Osmanlı Devleti'nde Kapıkulu ordusu Ocak adı verilen bölümlerden oluşmuştur. Her ocak uzman olduğu alanla ilgili eğitimin verilmesinden sorumludur. Kapıkulu ocaklarına girmeleri için alınan devşirmeler Türk ailelerin yanında Türk İslam geleneklerini öğrendikten sonra Acemi Ocağı'na alınır, buradan kabiliyetlerine göre diğer ocaklara geçerlerdi.

Hilke, Söbner des Sultan

- Tophane, Humbarahane, Tüfekhane ve Kılıçhane gibi kurumlar askeri sanat mektebi gibi çalışmıştır.

- **Tophane:** top dökümü ve yapımı ile ilgili askeri sanat mektebidir.
- **Humbarahane:** Havan toplarını ve el bombalarını yapan askeri sanat mektebidir.
- **Tüfekhane:** Tüfek yapımı, bakımı ve onarımı ile ilgili askeri sanat mektebidir.
- **Kılıçhane:** kılıç ve kesici silahların yapımı ile ilgili askeri sanat mektebidir.
- **Mehterhane:** askeri mızıka mektebidir.

- Osmanlılar denizciliğede önem vermişlerdir. Yükselme Döneminde Turgut Reis, Piri Reis, Seydenbeğ gibi deniz seferi görevleri yapan denizciler

MESLEKİ EĞİTİM

- Türkiye Selçuklu Devleti' nde zanaatkarlar arasında örgütlenmeyi sağlayan **Ahilik** Osmanlı Devleti' nde Lonca teşkilatı adıyla devam etmiştir. Osmanlı Devleti' nde zanaatkarların örgütlendiği loncalarda usta-çırak ilişkisi içerisinde mesleki eğitim verilmiştir.
- Lonca teşkilatına alınanlar teşkilatın eğitim ve öğretim kurallarına uyarak çıraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa kadar yükselebilirdi. Ustalık belgesi almaya **icazet** denirdi. İcazet alanlara iş yeri açma izni verilirdi.

DİNİ KURUMLARDAKİ EĞİTİM

- Osmanlı Devleti'nde halkın dini eğitim aldığı yerler özellikle cami, tekke ve zaviyelerdir. Müslümanların ibadet yerleri olarak yapılan bu yerler aynı zamanda sosyal etkinliklerin düzenlendiği kültür merkezleri olarak da kullanılırdı. Camilerde ibadet için toplanan halka dini öğütler ve toplumsal ahlak kuralları anlatılırdı. Tefsir, fıkıh, hadis, hat ve tezhip dersleri verilirdi. Mahalle mektepleri ya caminin içerisinde veya yanındaydı. Herkesin katılabileceği dersler yapılırdı.

- Tekke ve zaviyelerde görülen eğitim ise daha çok dini konulardaydı. Tefsir, fıkıh, hadis gibi derslerin yanında Arapça ve Farsça dersleri verilirdi.
- Dini eğitim Osmanlı Devleti' nde her eğitim kurumunca verilirdi. Lonca teşkilatı da üyelerine dini eğitim veren önemli bir kurumdu.